

Педагогічний музей України у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів

Анотація. У статті висвітлено діяльність Педагогічного музею України у процесі формування ефективного навчального середовища вищих навчальних закладів: співпраця з навчальними закладами, екскурсійна діяльність, проведення музейної практики, робота у фондах музею, організація виставок.

Ключові слова: Педагогічний музей України, навчальне середовище, фонди музею, виставки, екскурсії.

Pedagogical Museum of Ukraine in the educational process of higher educational institutions

Abstract. The article highlights the activities of Pedagogical Museum of Ukraine in the formation of an effective learning environment of higher education: cooperation with educational institutions, excursion activity of museum practice, work in the museum, exhibitions.

Keywords: Pedagogical Museum of Ukraine, educational environment, museum funds, exhibitions, excursions.

Сучасні освітні технології передбачають створення комфортного навчального середовища, оптимальний вибір та використання системи науково обґрунтованих засобів, форм та методів виховання, що забезпечують ознайомлення студентів із загальносвітовими культурними цінностями [3].

З огляду на вищезазначене роль музеїв у освітньому просторі дедалі зростає: вони усе більше використовуються у сучасних педагогічних технологіях, виступають у ролі співорганізатора ВНЗ на шляху створення ефективного навчального середовища, формування у студентів емоційно-ціннісного ставлення до знань, подолання міжкультурних стереотипів. Якщо донедавна музеї головно зосереджували свою роботу на інформаційно-пізнавальній діяльності, то у сучасних умовах організують свою діяльність на засадах комунікації, діалогу з відвідувачами.

Ефективність такого діалогу безпосередньо залежить від організації освітнього середовища. Його розглядають як сукупність умов, в яких відбувається становлення, розвиток та освіта людини. Як соціально-педагогічне явище освітнє середовище є сукупністю спеціальних умов, необхідних для освіти людини впродовж її життя. Як педагогічне явище – це сукупність умов, в яких розгортається освітній процес і з яким вступають у взаємодію суб'єкти цього процесу [4, с. 65].

Мета цієї статті – висвітлити діяльність Педагогічного музею України у процесі формування ефективного навчального середовища ВНЗ.

Особливості взаємодії навчального закладу і музею вивчають Т. Белофастова, Е. Вільчковський, О. Караманов, І. Коссова, Є. Медведєва,

Б. Столяров та ін. Головними напрямками їхніх досліджень є питання підвищення ефективності музейно-педагогічної співпраці, створення відповідних навчальних програм роботи з музеями тощо.

Особливими ознаками музейного навчання є неформальність та добровільність, що полягає у можливості максимально реалізувати свої здібності й задовольняти інтереси; воно стимулюється експресивністю, різноманітністю й достовірністю музейних експонатів [2, с. 6].

Водночас освіта може бути формальною та недобровільною у випадку, коли студентів спеціально приводять у музей для закріплення пройденого матеріалу, виконання певних дидактичних завдань, виступів перед своїми колегами тощо. Забезпечити привабливість та ненав'язливість у процесі виконання таких завдань можливо за умови розуміння, що музей – це місце для діалогу, де можна не лише чомусь вчитися, а й про щось дізнатися, одержати естетичні враження, поспілкуватися. Саме ці принципи покладені в основу співпраці Педагогічного музею України з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Національним педагогічним університетом ім. М.П. Драгоманова, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Чернігівським державним педагогічним університетом ім. Т.Г. Шевченка, Ніжинським державним педагогічним університетом ім. М. Гоголя, студенти яких є постійними відвідувачами музею.

Відтворення в експонатах Педагогічного музею України шляху розвитку освіти на території нашої країни сприяє активізації виховної діяльності, розвиткові пізнавальних інтересів, єдності одержаних теоретичних знань та набутих практичних умінь і навичок; сприяє реалізації ідеї єдності знань та моральності, залучення до вічних духовних цінностей минулого і сьогодення.

Експозиція Педагогічного музею побудована за тематико-хронологічним принципом і має, зокрема, такі розділи: «Школи «книжного вчення» Київської Русі», «З історії українського книгодрукування», «Діяльність братських шкіл в Україні», «Педагогічні принципи Києво-Могилянської академії», «Розвиток вищої освіти в Україні в першій половині XIX століття», «Освіта в Україні в період діяльності перших національних урядів (1917-1919 рр.)», «Стан освіти в Україні в роки Великої Вітчизняної війни». У вітринах – письмове приладдя різних епох, рукописні та перші друквані книги різними мовами, підручники.

Працівники музею у своїй роботі зі студентами керуються принципами музейної педагогіки, яка оперує не лише теоретичними поняттями, а й використовує реальні предмети, які мають власну історію, містять елементи певного історичного художнього стилю. У музеї студент одержує рідкісну можливість відчувати та усвідомити реальність і життєвість теоретичного матеріалу, який викладається на лекціях, побачити реліквії, що належали видатним педагогам. У процесі споглядання автентичних речей відповідної епохи у відвідувачів музею виникає можливість емпатійного переживання подій, віддалених у часі, або почуттів і задумів митців [1, с. 113].

Педагогічний музей України має унікальну фондову базу: колекції підручників, документів, фотознімків, періодичні педагогічні видання, педагогічні посібники XIX-XX ст. Отже, фонди музею є підґрунтям для ефективної пошуково-дослідницької діяльності студентів, які цікавляться розвитком освіти та педагогічної думки.

Щороку в музеї проводиться музейна практика. Слід зазначити, що організовується вона в межах цілісного навчально-виховного процесу і спрямована на практичне засвоєння студентами різних видів музейної діяльності, оволодіння основами професійної культури.

Програма практики у Педагогічному музеї побудована таким чином, щоб за час її проходження студенти ознайомилися з основними напрямками діяльності музею: фондовою роботою (специфікою комплектування фондів, обліком і зберіганням музейних предметів), експозиційною роботою (принципами побудови експозицій) та екскурсійною роботою (правилами складання текстів екскурсій і методикою їх проведення). Цьогоріч практику у музеї проходили студенти Київського інституту соціальних та культурних зв'язків ім. Святої княгині Ольги.

У виставковій залі музей щорічно організовує три великі (2000-2500 експонатів) виставки з актуальних питань сучасної освіти та 10-12 міні-виставок, присвячених освітянським ювілеям. Протягом 2009 року Педагогічним музеєм України проведено, зокрема, такі виставки: «Освітній ренесанс доби Української революції» (до Дня Соборності України), «Музейно-педагогічна палітра України» (музеї навчальних закладів), «Юна Україна» (дитячі, молодіжні громадські об'єднання), «Сонячний талант» (до 200-річчя від дня народження М. Гоголя), «Олександр Астряб – педагог, учений, математик-методист», «Гуманістична психологія Григорія Костюка» та ін. Зауважимо, що під час функціонування виставок музеєм організовуються засідання круглих столів, педагогічні читання, зустрічі з відомими педагогами, активними учасниками яких є студенти, що виступають з доповідями, рефератами, повідомленнями.

Отже, діяльність співробітників Педагогічного музею України у сучасному освітньому просторі спрямована на розвиток природних здібностей особистості, формування її пізнавальних інтересів, світогляду та комунікативних навичок. Відтак у процесі співпраці музею і ВНЗ студенти стають причетними до музейної експозиції та беруть активну участь у культурно-просвітницькій діяльності.

Література:

1. Караманов О., Сулімова Д. Сучасні підходи до організації навчання молодших школярів у контексті музейної педагогіки. Вісник Львів. у-ту. Серія педагогічна. 2008. С. 109-118.
2. Музейная педагогика: из опыта методической работы / Под ред. А. Морозовой, О. Мельниковой. М.: ТЦ Сфера, 2006. 416 с.
3. Педагогическое мастерство и педагогические технологии: Учебное пособие / Под. ред. Л.Гребенкиной, Л.Байковой. М., 2001. 256 с.
4. Чичканова Т. Маленькая дорога в большой мир. Проект для энтузиастов детского музейного движения / Т. Чичканова, Н. Макарова. Самара., 2005. 202 с.